

Fra tunnelsyn til overskud

Forældrenetværk i praksis blandt forældre,
unge og tovholdere for netværksgrupperne

Forord	3
Forældrenetværksgruppen mødes	4
Historie	5
Hvad handler forældrenetværksgrupper om?	6
FORÆLDRENETVÆRK ER EMPOWERMENT	6
MÅLGRUPPEN ER BRED	7
Effekter af forældrenetværk	8
FORÆLDRENES FORTÆLLING	8
At man ikke er alene, det er det vigtigste	8
Du kan sige alt til ham	9
Jeg har forandret mig, ikke de andre	10
Kunne vi bare få de andre forældre med	11
DE UNGES FORTÆLLING	11
Forældrene får støtte og venner	11
De unge som tilskuere til forældrenes udviklingsproces	12
Løb ikke sammen med dem	13
Hashkonsulenten var min far helt fascineret af	13
INFORMATIONSTRØMME I OG OMKRING NETVÆRKSGRUPPEN	14
Faglighed og metode	17
FORUDSÆTNINGER FOR AT ETABLERE NETVÆRKSGRUPPER	17
TOVHOLDERROLLEN	17
VÆRDIER OG PERSONLIGE KVALIFIKATIONER	17
METODER OG OPGAVER	18
INDEN FØRSTE MØDE I NETVÆRKSGRUPPEN	19
MØDERNE I NETVÆRKSGRUPPEN	20
PÅ TÆRSKLEN TIL TERAPI	21
RESSOURCESVAG VS. RESSOURCESTÆRK	21
Refleksioner om rolle og tilgang	22
ER TOVHOLDERNE NØDVENDIGE?	22
HAR DET EN BETYDNING, HVOR MAN ER ANSAT?	22
KAN DER OPRETTES GRUPPER AF FORÆLDRE TIL BØRN I ALLE ALDRE?	23
Perspektiver på netværksdannelse og -ledelse	24
NETVÆRKS kompetencens ABC	24
NETVÆRKS FORLØB SOM EN KOMPETENCEUDVIKLINGS PROCES	25
NETVÆRKS ORGANISERING SOM EN NY RESSOURCEORIENTERING	26
Handleanvisninger og greb	28
TIL PRAKTIKERE (FACILITATORER)	28
TIL LEDERE (SPONSORER)	29
Vil du vide mere?	30

Forord

Denne rapport om forældrenetværk er baseret på samtaler i foråret 2011 med to tovholdere for forældrenetværksgrupper i Faxe Kommune. Den bygger desuden på interviews og observationer af de forældre, som deltager i grupperne samt forældrenes børn. Samtaler og interviews har haft fokus på at undersøge, hvad forældrenetværksgrupper er i praksis, hvordan forældre og de unge oplever netværksarbejdet og hvad de får ud af det?

Der er tale om et mindre praksisnært studie, som forsøger at indfange, hvad netværksgrupper indebærer. Udgangspunktet har været at lære af Faxe Kommunes tovholdere. Her har det nemlig gradvist vist sig, at indsatsen skaber gode resultater. Iagttagelserne har derfor været målrettet mod at forstå følgende: Hvad er det, som tovholderne kan og gør, der skaber succesen? Hvad forstås som god praksis på dette område? Det er rapportens genstandsfelt.

Formålet har dermed været at trække positive erfaringer ud af praksis mhp. at skabe viden om denne aktivitetsform, men ikke for at producere et færdigt materiale. Der er tale om ufærdig viden og en fortsat videns- og metodeudviklingsproces. Formålet er at illustrere potentialet og at inspirere andre professionelle til at opstarte forældrenetværksgrupper. Derudover kan kataloget være med til, at professionelle opfordrer flere forældre, som de møder, til at søge støtte i en netværksgruppe.

Rapporten er et inspirationskatalog, der kan skabe mod og lyst til at afprøve nye netværksdannelse i andre faglige miljøer blandt fx skolelærere, socialrådgivere og pædagoger, i og uden for Faxe Kommune. Men ikke uden faglig vejledning. Rapporten er en letlæst guide til at begynde processen med at opstarte forældrenetværk til børn i alle aldre eller andre typer af netværk. Rapporten afsluttes med at reflektere over netværksdannelse på det sociale område i et samfundsperspektiv.

Der skal lyde en stor tak til gruppen af forældre og unge for at stille deres viden og engagement til rådighed. Jeg håber de vil læse og reflektere med. Måske kan det give anledning til nye samtaler i netværksgruppen bl.a. med særligt fokus på at styrke kontakten til deres kære unger.

Niels Christian Barkholt

SSP-konsulent Christina Hansen

Mobil: 22 19 33 15

Mail: chhan@faxekommune.dk

Landbetjent Lars Jensen

Mobil: 22 23 25 70

Mail: lje006@politi.dk

Forældrenetværksgruppen mødes

Det er ikke til at se ved første øjekast, at forældregruppen skulle være et sted, hvor man får hjælp til at tale om sociale problemer. Forældrene ankommer lidt i 19 med store smil til ungdomsklubben Sømandshjemmet, som er centrum for forældregruppens møder i Faxe Ladeplads. Åben og direkte øjenkontakt, der bliver givet hånd og uddelt knus og spurgt til, om man kan hjælpe med at bære det sidste op til bordet på 3. sal., hvor møderne foregår.

Senere skal det vise sig, at forældrenetværk handler om så meget andet end at tale om problemer. Det handler om at træne evner til at samarbejde og at føre en dialog, om at få nye gode venner, som står klar, når det virkelig gælder, om at gøre noget sammen, om at tale om drømme, udviklingsmuligheder, at få et værdifuldt indhold i tilværelsen og om håb for en bedre fremtid. For børnene og for forældrene, som i fællesskab har brug for at komme tilbage på sporet.

Møder i netværksgruppen foregår én gang om måneden fra kl. 19-21 i Sømandshjemmet, i daglig tale 'Sømanden'. Der er pt. forældre til 6 børn og unge repræsenteret i gruppen. Christina Hansen fra SSP i Faxe Kommune og landbetjent Lars Jensen er faste tovholdere i denne og de nuværende andre forældrenetværksgrupper i Faxe Kommune.

I Faxe Kommune er der etableret bæredygtige netværk blandt forældre til udsatte børn og unge. Med bæredygtige netværk menes klarhed om, hvad man vil og kan med netværket samt et stabilt og regelmæssigt fremmøde, hvor deltagerne forpligtiger sig gensidigt overfor hinanden.

Historie

Flere forhold var med til at gøre forældrenetværk i Faxe Kommune til virkelighed. Dels var der tale om en alvorlig voldssag i Haslev i maj 2008, som kaldte på en anderledes indsats omkring unge og dels var der blandt en gruppe unge i alderen 10-14 år optræk til gradvist mere alvorlig kriminalitet; tyveri, hærværk og vold. Det skabte en lang række afhøringer, hvor en af erkendelserne var, at den kriminalitetsforebyggende indsats må gribes an på flere `fronter`.

Christina fortæller: *„Vi startede med de forældre, der havde været med til afhøringen, de tre børns forældre, som havde været med i det her. Så snakkede vi med dem om, hvem tænker I kunne være interessante, at I lærte at kende, hvem mangler I, hvilke børn runder sammen med jeres børn? Så vi havde forældreinddragelsen med fra starten af.“*

Lars fortæller om gruppen i Faxe Ladeplads, som er den gruppe, inspirationskataloget mest fokuserer på: *„Vi oplevede børn i 13, 14, 15 års alderen køre parallelsamfund i forhold til deres forældre. Man mødes andre steder end hjemme hos forældrene. Man røg den fede og alt det der, som forældrene formentlig ikke ville bakke op om, hvis de vidste det. Her var det i højere grad skolen, der kom med emner til os. Dem valgte vi så at tage kontakt til en for en. Og det er utroligt, hvad der sker i et lokalmiljø, når man får mobiliseret en gruppe forældre.“*

Forældregrupper kan altså startes op med forskellige afsæt. Det handler om at forfølge en idé, sine iagttagelser og at lægge en strategi. Og alle forældre med kun få undtagelser har sagt ja til at medvirke. Når man først går i dialog med forældrene, så er der stor interesse for at lytte til tilbuddet og at prioritere netværksgrupper.

En forældrenetværksgruppe startede op i Haslev i 2008. I 2009 startede en gruppe i Karise og senere blev der oprettet en gruppe i Faxe Ladeplads. Gruppen i Karise blev lukket ned efter et halvt år grundet dalende tilslutning. Netværksgruppen i Haslev startede med at have forældre til 11 børn og unge repræsenteret. I dag tæller gruppen forældre til 6 børn. Gruppen er gradvis droppet ned dels pga. fraflytning, men også fordi, at nogle af de unge er blevet 18 år. Gruppen i Haslev har eksisteret siden 2008. Gruppen i Faxe Ladeplads har fungeret kontinuerligt gennem 1½ år.

Forældrenetværksgrupper kan startes op med forskellige afsæt i forhold til børn og unge i begyndende problemer. Det handler om at forfølge en idé, sine iagttagelser og at lægge en strategi.

Hvad handler forældrenetværksgrupper om ?

Overskriften 'Fra tunnelsyn til overskud' udsprang af et interview om forældrenetværk med SSP-konsulent og landbetjent. Det stod klart på det tidspunkt i samtalen, hvordan essensen i forældrenetværk kan sammenfattes. Forældre går fra at være alene med et problem og præget af tunnelsyn til at blive en del af et fællesskab og at få indsigt i, at andre slås med nogenlunde det samme og har tillært sig måder at håndtere problemerne på, som man kan lære af. En sådan proces åbner op og frigør den enkelte forælder. Det giver håb og overskud. Til sig selv og til sine medmennesker.

Som forælder får man støtte til at leve med problemerne uanset hvor vanskelige, de måtte se ud. Når man har fortalt gruppen om et problem, så får man bl.a. de andres idéer til, hvad man kan gøre i situationen. En slags undersøgelse på stedet af, hvad der vil være den gode handling i denne situation. Man kan også sige højt, at man har givet op og ikke kan mere. At man har prøvet og prøvet i så lang tid. Der bliver sat ord på frustrationerne og flere skuldre kan bære det. Man bliver mødt med de andres forståelse og at man netop ikke er forkert på den. Det giver overskud til at komme videre.

Forældrenetværk er empowerment

Overskriften på denne samfundsaktivitet, forældrenetværksgrupper, er empowerment. Udgangspunktet kan formuleres sådan her:

Empowerment giver ikke magt til mennesker, mennesker har i forvejen masser af magt i kraft af den viden og motivation, som de besidder, til at mestre deres opgaver i hverdagen til fulde. Empowerment defineres som en måde til at frigøre denne magt. Det opfordrer mennesker til at opnå de evner og den viden, som får dem til at klare forhindringer i hverdagen og i arbejdslivet og til at hjælpe dem med at udvikle sig personligt og i det omgivende lokalområde (frit oversat efter K. Blanchard).

Brudt mere ned handler empowerment i netværksgruppen om:

- At styrke evnen til at træffe beslutninger personligt og i et kollektiv
- At styrke evnen til at tage en vifte af forskellige valgmuligheder i betragtning, som man kan vælge imellem
- At styrke evnen til at udøve selvsikkerhed i kollektiv beslutningstagning
- At opnå positiv tænkning omkring evnen til at skabe forandring
- At styrke evnen til at modtage viden og derigennem at få adgang til evner, der kan forbedre personlige og familiære omstændigheder
- At øge ens positive selvbillede og at komme ud over stigmatisering
- At øge ens evne til gennem stille tankevirkosomhed at skelne rigtigt fra forkert
- At styrke evnen til at optage andres opfattelser gennem udveksling, læring og engagement
- At være involveret i vækstprocesser og forandringer, der er uendelige og selvinitieret

Forældrenetværk er grupper af forældre, der som regel i de tre første måneder mødes hver 14. dag og som derefter mødes fast én gang om måneden. En fast struktur er afgørende, altid fra kl. 19-21, altid et neutralt sted, den samme ugedag og tidspunkt, ens fremgangsmåde på mødet, ens forplejning og en rar og hyggelig atmosfære.

Som Christina siger: „Forældrenetværk er en lavpraktisk aktivitet, der handler om at skabe et rum for forældre. Det handler i bund og grund ikke om andet. Det simple heri er det interessante, det er nemt at gå til, hvis man vil det og har mod på det. Det er vigtigt, at man har sin faglighed med, men det er også vigtigt, at man tør sætte den i parentes og bare at være. Det er proces, proces, proces“.

Tilbuddet handler om at få forældre til at tale sammen. Tovholderens basale opgave er at bringe forældre sammen, at skabe rammerne for at forældre kan indgå i netværk. Når det er sket, så er det vigtigste formål opnået gennem et længere forarbejde og så kan alt ske derfra. Synergieffekter gør, at 1+1 meget hurtigt bliver til 4 i kommunikationen. Når idéer og tanker bliver delt, så får man tit flere.

Lars fortæller: „Det at læne sig tilbage som professionel og lade dem snakke, og nyde at det er lykket dem at snakke sammen, det er fantastisk at tillade sig selv. Forældrene viser en råstyrke, som vi andre ikke besidder!“

Målgruppen er bred

Forældrenetværksgrupper er et tilbud til forældre med børn, som er ude i kriminalitet, misbrug, manglende skolegang eller som har andre problemer. Der er ikke vedtaget en specifik aldersgruppe, men forældrenes børn/unge var 11-14 år, da gruppen startede op og nu er de mellem 13 og 16 år.

Man kan som forældre opleve sig i større eller mindre problemer. Og være mere eller mindre afmægtig i den enkelte situation. Man har over tid udviklet et 'tunnelsyn', hvor man kan være fløv, have dårlig samvittighed og føle sig utilstrækkelig som forælder. Omdrejningspunktet er at få støtte og hjælp, uanset hvad det måtte dreje sig om.

Lars fortæller: „Problemet tager sig ofte sådan ud, at forældre og børn langsomt er gledet fra hinanden. De taler ikke sammen. De ved ikke så meget om hinanden og havner ofte i konflikt. Der ligger mange bristede drømme og nederlag her. Et sted at starte er at støtte forældrene på en måde, så de får hjælp til at fange deres teenagebørn ind igen“.

Hvis forældre oplever ikke at kunne komme rigtig i kontakt med sit barn, hvis det opleves, at man har mistet fornemmelsen for sit barn og hvis man ønsker støtte til forældrerollen, så kan forældrenetværksgruppen være stedet at komme.

Det drejer sig om fortsat regulering af adfærd ved helt grundlæggende at være i dialog med andre mennesker, herunder professionelle fra kommunen, som kan guide forældrene i vanskelige situationer. Det er et almenmenneskeligt træk. Alle har brug for sparring med andre mennesker for at kunne træffe gode valg i sit liv.

Effekter af forældrenetværk

Forældrene har leveret det brændstof, som gør det muligt, dog i mindre grad, at udtale sig om, hvad det har betydet at deltage i netværk, dvs. hvilke effekter eller virkninger, det har i praksis.

I det følgende går vi tæt på forældrene og forældrenes børn. Vi forsøger at indkredse, hvordan de oplever forældrenetværksgruppen og hvad de får ud af det. Interviewene er på ingen måde repræsentative for, hvordan forældre og forældres børn oplever forældrenetværksgrupper. Interviewene giver imidlertid indsigt i forældres og de unges udbytte og hvad der kan arbejdes videre med.

Forældrenes fortælling

Forældrene fortæller beredvilligt og åbent om deres erfaringer med forældrenetværksgruppen i Faxe Ladeplads. De sidder som regel 6-8 forældre omkring et bord.

At man ikke er alene, det er det vigtigste

Det er interessant, hvordan forældrene overordnet fremstiller det at gå i netværksgruppen. Hvad italesætter de og lægger vægt på? Det giver et vigtigt praj om gruppens betydning og konsekvenserne heraf.

En forælder fortæller: *„Min mand og jeg prioriterer det højt, det er nogle dejlige mennesker, vi har fået gode venner. Man får gode idéer. Når man har problemer med ens barn, så kan man komme ud med de ting og få den her anerkendelse – de kender også til det, man er ikke alene om det. Og så er godt at være orienteret og at høre om, hvad der rør sig i byen“.*

En anden forælder betoner det, at man tror, man er helt alene om at have problemer: *„Da jeg startede var jeg dybt frustreret og har været det op til flere gange. Men det som så er rart er at vide er, at man ikke er alene, det er det vigtigste. For man føler virkelig det er kun mig eller vores familie, der absolut kan have det sådan“.*

En tredje forælder formulerer gruppens betydning således: *„Hvis vi ikke havde stedet her, jamen det slider enormt på en, man kæmper med et eller andet og man tør ikke snakke om det.. det kan ende ud i de vildeste ting, skilsmisse, vold, konflikter, skyldfølelse. Og så er vores børn rigtig dårligt stillet, hvis vi ryger helt derud, det kan de ikke klare oveni deres pubertet. Og de får skyldfølelse over, at forældrene ikke kan være sammen“.*

Citaterne vidner om, at det gør en vigtig forskel, at forældre er sammen med andre i samme situation. Det har en magisk virkning at opnå den erkendelse og at man kan få sparring og råd fra andre. I det øjeblik et problem bliver sagt højt, derfra ændres situationen og problemet begynder en transformation. Vi får også indblik i, hvordan netværksgruppens arbejde forebygger større problemer.

Du kan sige alt til ham

Interviewet sætter også fokus på tovholderens roller og personlige stil. Kan man som myndighedsperson lytte til ulovligheder og samtidig være en støtte? Tovholderens funktion og person står ved første øjekast umiddelbart i kontrast til hinanden, men viser sig at indgå i et konstruktivt samspil.

Interviewer: *„Er det som betjent, at han gør en forskel?“*

Forælder: *„Nej, det er Lars' indstilling, som er vigtig. Du kan sige alt til ham, og det kan du virkelig. Men han taler os ikke efter munden, han har en mening om, at han vil have det skal være på den måde i det her samfund, fx at vi skal stoppe med at lave ulovlige scootere til vores drenge. Han er jo betjent, også overfor os, men også oprigtig og han bekymrer sig for os. Det er afgørende han er betjent, han bevæger sig i miljøet og får jo også fat i dem, når de har lavet noget lort.“*

Citatet viser, hvordan den professionelle rolle og personlige stil smelter sammen. Først er det ikke afgørende, at han er betjent, men derimod de personlige kvalifikationer. Senere i citatet er det centralt, at han netop er betjent. Der ses et positivt samspil, som består i en kombination af klar tale fra en betjent samt evnerne til at lytte, empati og at kunne give brugbar, konkret rådgivning.

En anden forælder supplerer: *„Det er godt, at vi har en god landbetjent. Hvis der fx er møder, jeg ikke dukker op til, så banker han lige på og spørger, om den er helt gal derhjemme. Ikke noget stort men jeg kan godt lige dér sige, at jeg er bekymret for, hvor min søn får alle pengene fra.“*

*„Hvad? Har I møde i dag?“, spørger en af forældrenes børn i gruppen.
„Ja vi har da møde, men din mor er der ikke. Ved du egentlig hvorfor?“ svarer Christina. „Nej, det gør jeg ikke, men jeg ringer sgu da lige til hende!“*

Opsøgende landbetjentarbejde og etablering af tillid i gruppen er en forudsætning for, at problemerne kommer frem og dermed bliver bearbejdet. Forældrene tør åbne sig og får en feedback, som de kan anvende. En gensidig udveksling, som uddanner og forebygger.

En forælder uddyber, hvad der efterspørges i gruppen af kompetencer: *„Christina, hun kender systemet og til de unge mennesker. De kommer med emner. Christina kan jo komme med statistikker omkring druk og sex. De har været i seng med flere og har drukket mange øl. Det har de jo ikke. På en eller anden måde bliver man drejet rundt og bliver mere positivt synet på de andre unge“.*

Citaterne viser, at rolle og person har betydning og at netop den rolle og den indsigt, som rollen producerer, gør en forskel i denne gruppe. Der ses en overensstemmelse mellem den viden, de professionelle får i deres daglige hverv og den viden, de tilfører og diskuterer i gruppen. Det handler fx om flertalsmisforståelser forbundet med unges adfærd i forhold til fx misbrug og sex.

Jeg har forandret mig, ikke de andre

At se tiden i forældregruppen som en udviklingsproces er interessant, da det vidner om, hvilke bevægelser og erkendelser, forældrene har registreret og opnået. Det vidner om resultaterne af gruppens anstrengelser.

Flere citater viser, at forandringen især har en betydning for kommunikationen i hjemmet. En forælder fortæller: *„Min søn får meget ud af det i forhold til kommunikationen derhjemme, at det ikke er råb og skrig derhjemme – og inden man kommunikerer med ham så har jeg overvejet hvad det er, jeg sætter i gang. Jeg kan se, at vi får en dialog i gang frem for at han bare går ind på værelset og smækker døren og så kan vi slet ikke snakke sammen i en 3-4 dage“.*

En anden fortæller: *„Jeg er kommet tættere på min dreng. I stedet for at gå hen og tage fat i ham hver gang han har gjort et eller andet, så taler vi mere sammen“.*

En tredje forælder fortæller: *„Vi farer ikke længere i flint over en bagatel, det virker mere professionelt, når vi så tager fat i tingene. Vi lærer at undgå unødvendige diskussioner og vi får hjælp til at vælge de rigtige kampe“.*

En forælder fortæller: *„Du kan lynhurtigt lave de forkerte ting. Vi havde snakket om stoffer i gruppen og de der urinprøver, man selv kunne tage for at teste de unge. Da vores misbrugskonsulent kom, så sagde han, det er simpelthen det værste I kan foretage jer, de mister al tiltro til jer, hvis I begynder på det. Dét bliver vi holdt på det rigtige spor“.*

En forælder fik en erkendelse, som han fortalte til Christina: *„Det er faktisk gået op for mig, at det ikke er alle de andre, der har forandret sig. Det er mig, der har forandret mig. Jeg er begyndt at se ting anderledes. Selvfølgelig har min søn ændret sig, men det er jo også fordi jeg har ændret mig“.*

Med det sidste citat er en stor del af formålet med forældrenetværksgrupperne opfyldt. Citaterne peger på, at en vigtig del af udviklingen består i at styrke refleksionen og pauserne hos forældrene, dvs. at få skabt et refleksivt rum i forældrenes hverdag.

Kunne vi bare få de andre forældre med

Den faglige udfordring er at motivere andre forældre til at være med. Det er forbundet med et problem, som uløseligt bider sig selv i halen. Dette afsnit handler om det at komme ind i gruppen og at motivere andre til at være med.

Til spørgsmålet, var der noget, som kunne blive bedre i gruppen, svarer en forælder følgende: *„Ja, vi skulle have startet på det her, da ungerne var meget yngre! Hvis I skal lave det her andre steder, så gælder det om at få stoppet de her unger meget før. Så kunne vi måske være kommet nogle af de problemer til livs, som vi virkelig kæmper med nu“.*

En forælder fortsætter: *„Hvis jeg kunne være siddet i en netværksgruppe med nogle forældre, hvis tøser havde samme problemer som vores og sidde og have nogle sparingspartnere fra kommunen af og drøfte det her indbyrdes, hvad gør vi i det her samfund for at få lukket ned for det her. Det er lige så tit, at de andre forældre ikke ved at de har et barn, som måske mobber. Man fatter knoglen og siger, det er vores piger, der har et problem. Nej! Det er os som forældre, der har et problem“.*

En anden fortæller: *„Min 19-årige datter var derhjemme, da Lars og Christina kom hjem til mig. Og hun var vild over idéen og sagde, hvorfor faen har I ikke lavet det noget før? Hun kunne godt have brugt det tidligere, at hendes mor og far var bedre forberedt på teenagealderen, at vi forstod hende mere og lyttede til hende“.*

En forælder reflekterer over, hvad der kan afholde andre forældre fra at deltage: *„Der er blevet prøvet meget for at få dem med. Tal om deres frygt, de er bange for at der bliver gået videre med nogle ting og de tror ikke på, at nogen kan hjælpe dem. Der sidder en betjent og en fra kommunen, ups, men de kommer jo i kontakt med de her mennesker uanset hvad, men hvad kan der ske, kan de tage mit barn fra mig, hvad skade kan de gøre mod mig. Jeg tror de sidder med sådan nogen tanker“.*

Disse forældre vidste jo ikke, hvad det var, de gik ind til, før de prøvede det, men de var klar, da de fik tilbuddet, fordi de stod i konkrete problemer. Forældrene ønsker, at andre unge deltager i gruppen, fordi det kan være unge, som deres børn går sammen med og som dermed kan være en del af det problem, som der skal arbejdes med. Forældrenes udsagn kan bidrage til at styrke denne motivationsproces.

De unges fortælling

Tre ud af seks unge, hvis forældre deltager i en fælles forældrenetværksgruppe, er blevet interviewet sammen. Det gjorde indtryk, at de med så klart et sprog kunne formidle deres oplevelser af forældrenes deltagelse i en netværksgruppe.

Forældrene får støtte, viden og venner

På den ene side fortæller de unge gennemgående, at de ikke får noget at vide fra for-

ældrene om, hvad der sker i gruppen, hvad der bliver talt om. En ung siger eksempelvis: *„Jeg ved ikke hvad de laver deroppe. De fortæller ikke om det. De kan dog være pisse sure, når de kommer hjem og de har fået et eller andet at vide om mig, som de ikke skulle høre“.*

En anden ung siger: *„Jeg tror de mest taler om børnene. Og hvad de så har lavet i ugen og hvordan det er gået med dem, om de har været oppe at skændes for eksempel, det taler de nok også om“.*

Citaterne viser, at de unge ikke ved, hvad der sker i gruppen. De er ikke en del af det, men de kan se, at der bliver talt om dem og ikke altid til deres fordel. På den anden side har de unge en klar fornemmelse af, hvorfor forældrene er i netværksgruppen og hvad de får ud af det. De er der for at få hjælp, de er der for at få informationer om de unges liv i området, de er der for at få ny viden og for at være sammen med andre forældre.

En ung fortæller: *„Jeg kan godt mærke, at de er der, jeg synes det er rart de er med. Man får et bedre sammenhold. Fx er Mikael's mor og min mor blevet rigtig gode venner og vi laver nogle aktiviteter sammen, vi har været ude at bowle og spise sammen“.*

En anden ung supplerer: *„De snakker om hvad man kan gøre, fx hvis nu ens barn ryger hash, så kom der en misbrugskonsulent og så kan de snakke om hvad der sker i byen, hvad de unge mennesker foretager sig og hvem man ikke skal løbe rundt sammen med“.*

En anden ung fortæller: *„Havde netværket ikke fandtes, så havde vores forældre ikke lært de andre at kende og de havde ikke kunnet snakke sådan sammen. Når de går i Brugsen og ser hinanden, så er det jo krammer og kys på kinden og det hele igås“.*

En ung fortæller: *„Min mor er blevet mere glad og hun har fået nye venner og er begyndt at snakke mere. Hun har haft det meget svært, men er i hvert fald blevet mere glad“.*

Citaterne fortæller, at de unge har en oplevelse af, at deres forældre får kontakt med andre forældre og får udviklet et sammenhold. De unge peger overordnet på vigtige positive erfaringer med, at deres forældre går i netværksgruppen.

De unge som tilskuere til forældrenes udviklingsproces

Interviewet med de unge kaster lys på, hvordan de fra deres vinkel ser en positiv udvikling hos forældrene. Det bliver tydeligt, hvordan de unge udefra er tilskuere til forældrenes udviklingsproces og de unge viser sig at være bemærkelsesværdigt iagttagende.

En ung fortæller om, hvordan forældrenes adfærd har ændret sig: *„Mine forældre har snakket om, hvordan man, altså i stedet for at stå og skælde ud og man får taget sin telefon og får stuearrest, så tacklede de konflikten på en helt anden måde. Jeg kan tydeligt mærke det. Hvis jeg røg hash, så burede de mig bare inde. Det gør de ikke mere. De har lært, at de bare skal snakke med os om det og måske sige til os, at de er sgu skuffede“.*

En anden ung fortæller om sin mors udvikling: *„Min mor har fået hjælp til at håndtere nogle konflikter mellem os derhjemme. Mig og min bror, vi kan godt lide at bryde sammen, men når vi så først bliver uvenner, der skal hun så gøre noget ellers går det helt galt. Det har hun lært at håndtere. Hun stiller sig imellem os eller tager den ene væk. Det er rigtig godt, for vi bliver bange for hinanden“.*

En tredje ung fortæller om en anden udviklingsproces hos sine forældre: *„Min mor og far plejer altid at ligge i sofaen og se TV. Nu er hun begyndt at snakke i telefon med Mikael og Jespers mor. Man hører hende snakke, det plejede hun aldrig at gøre. Hun sad bare dér i sin morgenkåbe, drak sin kaffe og så TV2-Øst. Før der lignede hun jeg ved ikke hvad, hun så så træt ud, nu har hun lagt makeup på og sat sit hår op, når hun skal i byen. Det er som om, at hun er kommet i gang nu“.*

Citaterne vidner om, at forældrene på hver deres måde gennemgår en udviklingsproces, når de kommer i kontakt med andre forældre og at det forplanter sig til børnenes trivsel. Navnlig kommunikationen og adfærden mellem forældre og børn ændrer sig i retning af mere forståelse og rummelighed. De voksne bliver tydeligere i deres rolle og får nyt indhold i tilværelsen.

Løb ikke sammen med dem

Forældrene udveksler viden og får viden af tovholderne om, hvem de unge ikke bør hænge ud med, hvem som kan være selskab, der kan have en negativ indflydelse på de unges situation.

Det handler ikke om at stigmatisere unge eller voksne i dialogen med forældrene, men om at tage hensyn til unge, som kan have vanskeligere ved at sige fra ud fra et konkret lokalkendskab. Det får de støtte til gennem forældrene. Det handler om at stille en viden til rådighed og at ansvarliggøre de unge i at foretage et valg.

En ung fortæller: *„De får et indblik i, hvad vi render og foretager os. Hvis der har været nogle stoffer hernede, så er der nogle forældre, der fortæller videre, hvem det er. De får forklaret, at de der personer, de er altså ikke gode nok at være sammen med. Og det får vi så at vide“.*

„Det har jeg kunnet bruge,“ er der en ung, der siger. *„Det har jeg også“*, siger en anden.

En ung supplerer: *„Ok, de bestemmer ikke, hvem jeg skal være sammen med. Mine forældre siger bare, at det er en dårlig idé, hvis jeg løber rundt sammen med dem og dem, som de så nævner. Og så kan jeg jo så vælge, hvad jeg vil gøre“.*

De unge har kunnet bruge at lytte til, hvem de ikke bør være sammen med. At holde de unge væk fra situationer, som kan medføre kriminalitet, er en vigtig forebyggende indsats, hvor processen handler om at bevidstgøre den unge og forældrene.

Hashkonsulenten var min far helt fascineret af

.. fortæller en af de unge. Et centralt tema i gruppen er fortsat misbrug, da en stor del af den kriminalpræventive indsats handler om at forebygge misbrug hos unge. Og forældrenetværksgruppen har tydeligvis haft kommunens misbrugskonsulent på besøg

og har fået undervisning i, hvad der sker, når man er på stoffer og hvordan man kan se det.

Misbrug er et vigtigt indsatsområde og det er positivt, at forældrene får viden til at kunne håndtere disse udfordringer. Men indsatsen kan også rumme en slagside, der kan forstærke dilemmaer hos de unge og som kan frarøve forældrene muligheden for at få kontakt og at skabe tillid mellem dem.

En ung fortæller: *„Vi har hørt om mange stoffer i omløb hernede. Så bliver min far ved med at spørge ind til, hvor er det de stoffer kommer fra, jeg ved det ikke, jo du gør, nej jeg ved det sgu ikke, ellers havde jeg nok sagt det. Og så sagde han også, er du bange for at jeg siger det deroppe. Nej, for hvis jeg vidste det, så havde jeg alligevel ikke sagt det til dig, fordi jeg vidste du ville sige det deroppe.“*

En anden ung supplerer: *„Der er bare nogen ting, man ikke har lyst til at fortælle de voksne, som man går rundt med. Det er for at ens venner ikke skal havne i ballade med deres forældre.“*

At der er grænser for, hvad man fortæller sine forældre, er et generelt tema for de unge, for man ved ikke, hvordan det bliver brugt i gruppen. En ung siger eksempelvis: *„Og nu er det rigtig rigtig svært ... man skal virkelig passe på, hvad det er man siger til sine forældre, for man ved ikke om de kan tillade sig at sige det i gruppen. Der har en gang været hvor jeg har fortalt dem en ting og så ...“*

Det er vigtigt at sætte fokus på, hvad forældrene kan gøre i forhold til at forebygge misbrug blandt deres børn. Men spørgsmålet er, hvordan man skal håndtere den viden, man får på netværksmøderne og i kontakten med børnene. Generelt er det spørgsmålet, hvordan oplysninger fra og om de unge skal håndteres i gruppen.

Informationsstrømme i og omkring netværksgruppen

Interviewene viser, at de unge i den grad registrerer adskillige positive effekter af forældrenes deltagelse i netværksgruppen. Forældrene udvikler sig og kommunikationen i hjemmet forandres. Forældrene og desuden de unge har fået venner og nyt livsindhold. Processen har nærmest udelukkende vist positive effekter af netværksarbejdet, men der er altid temaer, som der kan arbejdes videre med.

Netværksgruppens arbejde handler i høj grad om udveksling af information og viden, som hentes udefra; frustrationer, erfaringer, eksempler, succeser, nederlag, sorger og glæder, etc. Dette afsnit beskriver nogle af de indtryk, som interviewene har efterladt. Der kredses om temaet, hvordan trafikken af information flyder i og omkring netværksgruppen.

De fleste mennesker er optaget af, hvordan man indgår i et fællesskab og hvordan man med fordel kan positionere sig overfor andre. Tilsvarende viser interviewene også, hvordan unge og forældre, som omgiver netværksgrupperne, er optaget af, hvordan de bliver anset af andre og hvori deres position i netværket består. Hvem siger hvad om hvem og hvorfor? Det har stor betydning.

Interviewene viser også, hvordan både unge og forældre i kommunikationen kredser om det at kategorisere sig selv eller andre inden for eller uden for en kategori af 'dem som har problemer'. Vi taler om en usynlig og mental grænse, som opdeler 'dem' og 'de andre' og som forældrene og de unge italesætter sig inden for. Ingen ønsker at tilhøre den kategori. På den anden side lever en almengørende fortælling om, at alle forældre har forskellige problemer og at man ikke skal være bange for at indrømme dem. Før var man blind, men nu kan man se. Sådan virker netværket ifølge interview med forældregruppen. Tør man gå ind i det, så får man en vigtig hjælp.

Interviewene afdækker også, hvordan forældregruppen er en systematisk konstrueret gruppe efter alle kunstens regler, som regelmæssigt taler sammen, bl.a. om de unge. Ungegruppen taler også om forældrene, men den gruppe er ikke sat i system på samme måde. Men det er lykket dem på eget initiativ at danne et fællesskab. Man får indtryk af, at der foregår en intern informationsudveksling indadtil i de to grupper men ikke imellem dem.

Interviewene viser, at de unge er famlende overfor, hvad der sker i gruppen og om og hvordan der bliver talt om dem. De registrerer, at forældrene har hørt noget om dem, som de ikke skulle høre.

Interviewene viser også, at de unge er uklare på, hvad de kan sige til deres forældre af frygt for, hvordan det bliver brugt i gruppen. Erfaringer med forældres reaktioner kan afholde dem fra at være åbne og det at fortælle om andre unge bliver valgt fra pga. risiko for, at det bliver delt med gruppen.

Interviewene viser, at de unge især føler sig overvåget og placeret i dilemmaer vedrørende stoffer og misbrug. De unge kan komme i klemme, da de ikke vil udlevere deres venner, hvis der er udsigt til det.

Interviewene har desuden vist, at de unge føler sig flove over at være barn af forældre i gruppen, fordi andre unge i området af den grund ser ned på dem. De unge kunne have brug for at ruste sig til at kunne give de unge et relevant svar på, hvad forældre-netværk er, så historien om forældre-netværksgrupper i lokalområdet kan blive modificeret.

Lige til det siger Christina: *„De unges skuldre vil sikkert falde ned, når de får at vide, at forældrene alene har brug for nogen at snakke med. De har store konflikter med de unge og kan stå magtesløse overfor dem. Vi skal arbejde videre med at inddrage de unge“.*

Interviewene afspejler, at de to grupper kan ses som to forskellige universer, der ikke kommunikerer sammen om, hvad forældre-netværk er. Det må nødtigt blive til et 'dem' og 'os'. De unge er på en måde objektgjort, føler sig sladret om og placeret i dilemmaer samtidigt med, at de kan se forældrenes udprægede positive udviklingsproces.

Der ligger et udviklingspotentiale i at tænke de to grupper mere sammen i netværkets introduktionsfase og at styrke kommunikationen mellem grupperne undervejs i processen. På samme måde, som man indvier forældrene i kommunikationen i og omkring gruppen, på samme måde kan det foregå med de unge. Så de også kender spillereg-

lerne og bedre kan færdes omkring deres forældres deltagelse. Som noget helt centralt kan det styrke kontakten og tilliden mellem unge og voksne.

„Vi ved, at mange af de forældre, vi henvender os til, kan føle sig alene med konkrete problemer. Den gode idé er, at de får mulighed for at sidde sammen og drøfte det svære. Det giver luft og det giver noget at høre, at andre også har det svært, så man ikke føler sig alene i verden“.

„At de føler sig hørt og set er den første del af processen. Anden del handler om, at de får kompetencer og finder ud af, at de har ressourcer. De oplever, at det, de siger til hinanden, faktisk bliver hørt og kan bruges af andre. De troede ikke, de var i stand til det. Det løfter i den grad forældrene! Når de når dertil, så bliver de også modtagelige overfor andre perspektiver“.

Faglighed og metode

At reflektere over sin egen rolle og indgang til opgaven er centralt i netværksgrupper. Fordi man bruger sig selv som redskab og ens selvopfattelse, holdning, fremgangsmåde, attitude, sprog, udstråling, etc., alt dette har betydning for, hvordan tovholderen bliver modtaget af forældrene og om man får held til at facilitere denne proces på en måde, så forældrene udvikler sig positivt.

Forudsætninger for at etablere netværksgrupper

At lykkes med at etablere bæredygtige og konsoliderede netværksgrupper hviler på konkrete forudsætninger. Som skyldes tovholderens tilgang og udviklingsproces, men som i høj grad også kan tillægges deltagerens medkonstruktion i samspillet.

Der er indsamlet erfaringer med at opstarte forældre-netværksgrupper siden 2008 og udviklingsprocessen er stadig undervejs. Erfaringerne danner foreløbigt grundlag for, hvordan kontakten etableres til potentielle deltagere af en gruppe samt hvordan netværksmøderne foregår.

Tovholderrollen

Som tovholder har man afgørende betydning for gruppens succes og udbytte. Det at håndtere tovholderrollen kræver værdimæssige udgangspunkter, personlige kvalifikationer og metodeerfaring. Dermed ikke sagt, at man skal rumme bestemte kvaliteter, men observationerne af Christinas og Lars' praksis viser, at disse værdier og kvalifikationer sandsynligvis er med til at skabe gode resultater.

Værdier og personlige kvalifikationer

Det er vigtigt at være et positivt og optimistisk menneske, som tager udgangspunkt i ressourcer hos forældre og som møder alle slags mennesker fordomsfrit og åbent. Det er også vigtigt, at man kan navigere i kaos og at man trives med konflikter. For så er der noget at arbejde med. Som Lars sagde efter et af de første møder i netværket og med sved på panden: „*Det er sgu da rent anarki*“.

Grundlæggende, og uanset hvad der sker, udviser tovholderen stor respekt og loyalitet overfor deltagerne. Man er en rollemodel og demonstrerer fortsat, hvordan man opfører sig civiliseret. Det betyder, at man har og kan formidle en etisk bevidsthed. Det betyder ikke, at man altid skal være enig. Det er vigtigt at have sine holdninger og grænser og at give klart udtryk for dem. En del af læringen består i at spejle sig i hinanden og at udvikle evnen til at justere egne virkelighedsbilleder.

Christina fortæller: „Som møderne og tilliden skrider frem, så bliver forældrene også gode til at sige `nej, ved du nu hvad, jeg er ikke enig'. De mobiliserer et overskud til at stå ved sine holdninger og at formidle det. Det er en vigtig læring, som de tager med sig. Den evne og det overskud forplanter sig derhjemme, således at de unge oplever, at deres forældre blive bedre til at stå fast, men også til at kommunikere med de unge.“

Man må også være nysgerrig, ydmyg og have engagement i forskellige mennesker. Man skal ikke tro, at man leverer `de vise sten' i dialogen. De skal have støtte til at finde egne løsninger. Man skal kunne tænke i proces og se succeserne på møderne som skridt på vejen. Endelig er det også centralt, at man sætter den faglighed, man har med sig, i parentes. Det betyder, at man for en tid forlader det faglige værdisæt, man normalt arbejder ud fra, for at give plads til alternative variationer af virkeligheden. Endelig må man også gerne tænke utraditionelt. At lede netværk er at slippe kræfter løs, dvs. et fortsat eksperiment. Det handler om at afprøve nye idéer og tilgange for at opnå nye resultater.

Metoder og opgaver

Meget er opfyldt, når forældrene er bragt sammen for at tale med hinanden, men for at gruppen skal fortsætte med at leve, er det vigtigt at facilitere processen. Det indebærer at have fokus på formålet med at mødes, at stille spørgsmål ind i gruppen, at trække sig i kontakten, når der er brug for det og at stille viden til rådighed. Man skal kunne sidde på håndfladerne og det, at tovholderne er dekoblet undervejs i mødet, er en forudsætning for, at netværksgruppen får gennemslagskraft.

Som tovholder falder man ind og ud af dialogen, man skal kende sin besøgstid. Det kan være med et stikord, med rådgivning, det kan være med faktuelle oplysninger, som kan bruges i dialogen, det kan være for at præcisere regler fx i forhold til sagsbehandling og straffelov. Det kan være at støtte en enkelt forælder i dialogen eller at have øje på, hvad dialogen kan have af konsekvenser, fx for de unge. Det kan forældrene bruge og det kan kvalificere dialogen.

Som tovholder udfører man på den ene side en minimal indsats. På den anden side har denne indsats stor betydning. Man skaber rammen og sørger for det praktiske, dvs. for indkaldelse, lokale, adresselister, at gøre det hyggeligt med fx stearinlys, at have kaffe, brød, kage parat til tiden. Der signaleres kvalitet og troværdighed ud fra, hvordan man selv kunne ønske sig at blive modtaget.

Christina fortæller: „Jeg kunne aldrig drømme om at servere kaffen i en plastikkop, det ville jeg heller ikke gøre, hvis det var et privat selskab. Det at der er dækket et pænt bord og tændt stearinlys viser forældrene, at de er vigtige og at vi tager dem seriøst.“

At sætte rammen handler også om at give tilbud om, hvordan dagsordenen kan sættes, at være ordstyrer, mødeleder, at samle op fra sidste gang, hvad er sket siden sidst og er der noget, gruppen skal være særlig opmærksom på? Dvs. facilitere processen.

Som tovholder skal man være i stand til at håndtere en dobbeltrolle. På den ene side at være velforberedt og i stand til at tilbyde en dagsorden. På den anden side skal man intuitivt kunne improvisere og afpasse sine handlinger efter situationen.

Der laves efter mødet en kort opsamling, som sendes ud pr. mail med et kort resumé af mødet og evt. generel nyttig information, kontaktinformationer og private aftaler mellem deltagerne. Der bliver ikke skrevet referat af møderne. Tovholderne kan ikke referere forældrenes individuelle læring. Det er deltagerens ansvar at samle op på, hvad de har lært, men man kan godt afslutningsvist spørge, 'hvad tager I med jer fra i dag?' Det vil afspejle deltagerens udbytte.

Det virker godt at være to tovholdere. Man får mulighed for at supplere hinanden og man er ikke hele tiden på. Hvad den ene ikke ser, er den anden måske opmærksom på og man kan aftale forskellige roller indbyrdes fra gang til gang.

Christina fortæller: *„Lars og jeg kommer fra to vidt forskellige faglige verdener, men vi er lykkedes med at være faglige om vores uenigheder. Det har været en meget lærerig proces. Og det at vi repræsenterer hvert vores køn ser jeg som en styrke i forældre-netværket. Det giver god dynamik i gruppen, at vi som tovholdere kan forholde os til det at være mand og kvinde og ikke mindst far og mor“.*

Inden første møde i netværksgruppen

Det bliver prioriteret højt at tage på hjemmebesøg enkeltvist hos hver familie. Formålet er at få skabt en gensidig forventningsafstemning og at formidle præcise aftaler, så man ved, hvad man går ind til.

Somme tider kan man som tovholder opleve sig selv stå i et dilemma. På den ene side har man en viden om familien, som fortæller tovholderen, at familien behøver tilbuddet. Fx kan barnet have været involveret i kriminalitet. På den anden side er tilbuddet frivilligt. Tilbuddet kan opleves af forældrene som mere eller mindre frivilligt. I motivationsprocessen kan der derfor foregå en forhandling med familien om at deltage, men hvis forældrene til sidst takker nej, så må dette respekteres.

Der sættes derfor god tid af til disse møder. Til at etablere kontakt, til at forstå deres perspektiv og til at forklare, hvad tilbuddet går ud på. At arbejde med forældrenes motivation for at deltage kræver tid og ro. De risikerer noget mod også at få noget positivt igen. Dét skal kunne sandsynliggøres.

Lars fortæller: *„Vi har prioriteret at præsentere forældre-netværkstanken for de enkelte forældre ved et hjemmebesøg. I praksis har en af os kontaktet forældrene telefonisk, og spurgt om vi sammen måtte aflægge dem et besøg. Vi har så afsat en eftermiddag/aften eller to og så kørt rundt og besøgt forældrene. Det har været vigtigt for os at have 'trykket hånd' inden første møde“.*

En forælder fortæller: *„Jeg tænkte med det samme, da de kom, det vil jeg rigtig gerne. Jeg sad i lort til halsen, hvad skal jeg gøre, hvem skal jeg spørge. Jeg kunne*

snakke med min mand, men han var i samme båd som mig. Vi var magtesløse, ja og havde samme syn på vores unge”.

Men hvis forældrene siger ja, så forpligtiger de sig også til at komme til møderne og til at melde afbud, hvis man ikke kan komme. Gruppen regner med en. Derfor forpligtiger de sig overfor hinanden.

Møderne i netværksgruppen

På det første møde præsenterer mødedeltagerne sig for hinanden. Man kan evt. tage tid på deltagerne for at styre processen. Ellers kan man komme til at havne i detaljer. Efterfølgende bliver de store linjer for konceptet gentaget for forældrenetværksgrupperne.

Derefter tager man en runde omkring bordet, som afklarer deltageres forventninger til processen og til hinanden i gruppen. Hvad kan og hvad kan ikke lade sig gøre? Man finder gradvist frem til fælles spilleregler, herunder hvad man kan 'tåle', fx af sprogbrug.

Der bliver også talt om, hvordan man kommunikerer i gruppen. Hvis man har en kommentar til noget, som bliver talt om lige nu, så bare sig det, men hvis man vil skifte spor, så bedes man række fingeren op. På den måde fastholdes fokus og dialogen bliver flydende.

Det bliver præciseret, at gruppen har tavshedspligt. Hvad der sker i gruppen, bliver i gruppen. Det handler i høj grad om at skabe et trygt forum. Tryghed og tillid er forudsætninger for, at man tør give udtryk for problemstillinger, som går tæt på.

Christina fortæller: *„Det er vigtigt at lave aftaler om, hvor og hvornår man taler om hinanden. En forældre skal trygt kunne være fraværende ved et kommende møde uden at skulle spekulere på, om de andre forældre sidder og taler om vedkommende. Det er vores opgave som tovholder at sikre at, disse aftaler ikke skrider”.*

Mødernes form består hver gang af runder, så alle bliver hørt og kommer til orde. Der kan være et planlagt tema på dagsordenen og deltagerne forholder sig også til, hvad der er sket siden sidst.

Indholdet på mødet afhænger af deltagerne. De bestemmer indholdet og tovholderne skal ikke 'levere'. Tovholderne kan komme med indlæg på opfordring og der kan inviteres gæster til gruppen, fx andre professionelle udefra, som har relevant specialviden for gruppen.

Specielt i starten kan det være nødvendigt, at en af tovholderne ringer forældre op mellem møderne for at fastholde motivationen. Erfaringen er, at jo mere tovholderne bakker op og stiller sig selv til rådighed i starten, jo hurtigere bliver forældrene selvklarende. Det handler formentlig om tryghed, dvs. at det at forældrene ved, at de har nogle livlinjer; det er i sig selv nok til ikke at bruge dem hver gang.

Der bliver sendt en sms-reminder dagen før aftenens møde. Bare ganske kort 'Husk at det er i morgen at vi mødes i forældrenetværket. Vi glæder os til at se jer.' Hvis der er afbud af den ene eller anden årsag, er det her forældrene melder tilbage.

Mellem møderne kan der være tale om telefonopkald, hjemmebesøg og som nævnt en resumerende tak-for-sidst-mail til deltagerne efter det sidste møde.

På tærskler til terapi

I arbejdet med forældrene bevæger man sig i dialogen somme tider på grænser til terapi. Dvs. at komme så tæt på, at man mærker, at dialogen får en behandlende karakter. Det er i sig selv ikke farligt. Tovholderne rummer og taler med deltagerne uanset hvad, der kommer frem i dialogen.

Christina fortæller: *„Vi har oplevet, at en mor havde det så svært, at hun slet ikke kunne rumme dialogen med de øvrige forældre. Det blev hurtigt til en dialog mellem mor og tovholder, hvor de øvrige forældre blev ladet udenfor. I sådan et tilfælde kan det være nødvendigt at forsøge at flytte fokus og efterfølgende at tale med mor om, hvordan hun bedst får den nødvendige hjælp.“*

Det, som man skal være opmærksom på, er at det ikke bliver til en individuel terapeutisk samtale mellem tovholder og en forælder. Igen handler det om, at det er forældrenes forum. Derfor bliver der i høj grad trianguleret i dialogen. Det indebærer at inddrage gruppen og at brede problematikken ud i gruppen, så de kan komme på banen med deres reaktioner, erfaringer og måske gode råd.

Ressourcesvag vs. ressourcestærk

Afslutningsvist kan man komme til at filosofere over, hvorvidt forældre i grupperne er her, fordi de savner ressourcer. Det er en mønt, man kan vende og dreje fra tid til anden.

Lars formulerer det således: *„Hvad er det at være ressourcestærk og svag? Det er blevet sådan en ensartet masse for mig. Hvad er det for nogle kasser, man putter folk i. De har virkelige ressourcer de her mennesker, de klarer sig i yderst vanskelige situationer på trods. Hvis man vidste, hvad de har gået igennem af kriser og nederlag, så er det ufatteligt, at de stadig står op. De har rigtig mange ressourcer og de bruger dem aktivt indbyrdes.“*

Christina supplerer: *„Man skulle tro forældrene skal lære så meget. Det skal de egentlig også, det skal vi alle, men det handler mere om at sætte tanker i gang, som kan fortsætte, når de kommer hjem og som de unge kan delagtiggøres i.“*

Refleksioner om rolle og tilgang

Er tovholderne nødvendige?

Spørgsmål, som melder sig, er om tovholderne er nødvendige og i hvor lang tid?

En forælder fortæller: *„Det skal være nogen inden for systemet. Det havde ikke fungeret hvis vi bare var alene, vi kunne ikke starte det op selv. Det kunne måske gå uden dem efter nogle år, men til opstarten er de vigtige, fordi vi bruger de personer sindsygt meget“.*

En forælder supplerer: *„Det tror jeg vi kan være meget enige om, det kunne ikke være gået uden“.*

Mht. gruppens varighed fortæller Christina følgende: *„Vi forestiller os fremover, at grupperne kører max 1 år med deltagelse af tovholdere. Derefter arbejdes der på, at gøre gruppen selvkørende og hvor vi så kan hidkaldes efter behov. Den viden, de har fået, kan en ny gruppe profitere af. Forældrene bliver til ambassadører, de kan være med i starten for senere at blive tovholdere for gruppen“.*

Som citaterne viser, så har tovholderne en afgørende betydning for gruppens etablering og drift, men der åbnes op for, at tovholderne kan fases ud. Men ved at tænke forældrene ind som forebyggelsesambassadører i forhold til at dele viden og til at være tovholdere for en ny gruppe kan den forebyggende indsats bredes ud.

Har det en betydning, hvor man er ansat?

Et centralt spørgsmål, som der løbende reflekteres over. På den ene side afhænger det mere af personen, end hvor man ansat og hvilken baggrund man har. På den anden side er det ikke uden betydning, hvad man repræsenterer og hvordan man i dette rum varetager den rolle, som man funktionsmæssigt har i hverdagen.

Følgende er eksempler på vidensformer, som de to tovholdere spiller ind i gruppen som SSP-konsulent og betjent: Viden om unges udvikling, misbrug, ressourcepersoner i forvaltningen, seneste nyt inden for lovgivning, fx straffelov, ny lov om betinget pletter i straffeattesten, hvad giver forskellige lovovertrædelser i bøde, hvor mange chancer får man, etc. Dertil viden om kommunens opbygning, hvor man kan søge hjælp til forskellige spørgsmål, sparring på samarbejde med forvaltningen, etc.

Netværksgrupper af forældre kan tones fagligt forskelligt og andre placeringer kan bidrage med andre kompetencer. Imidlertid har politiet og SSP-området en relevant placering i de kriminalitetsforebyggende netværk, fordi de kender lokalområdet og de har konkret kendskab til børn og forældre. Rollen som autoritet og indsigten har en tyngde i dialogen og en betydning for motivationsarbejdet. Personkendskabet og individuelle hensyn koblet med tovholderens formidling af rettigheder/pligter og tilladt/ikke tilladt skaber en forebyggende indsats, som borgerne har respekt for. Som Lars siger, så handler indsatsen også om at ændre lokalsamfundet fra wild west til lov og regler.

Kan der oprettes grupper af forældre til børn i alle aldre?

Kunne skolelærere arbejde med en gruppe og kunne det foregå på skolen? Skolelærere og andre menneskebehandlerne faggrupper kan sagtens arbejde med forældre-netværksgrupper. Forskellige fagligheder og placeringer åbner mulighed for andre aldersgrupper, temaer og resultater.

Dog er det vigtigt at være opmærksom på, at stedet, hvor netværksgruppen mødes, er neutralt. Det må ikke foregå et sted, hvor forældre har haft dårlige oplevelser. Forældre skal vælge stedet og det skal kunne fungere som et fristed for dem. Det er også en styrke, at stedet er placeret i lokalmiljøet, hvor forældrene er på hjemmebane.

Hvis gruppen er forankret i skolen, så vil det sikkert betyde et andet indhold, som omhandler skolebørns liv og dermed andre aldersgrupper. Og det er ofte i skolen, at de første tegn optræder.

Christina fortæller: *„Børn der ikke går i skole, som pjækker, som ikke kan koncentrere sig, det er den første indikator på, at noget er i vejen. Men vi skal have forældrene ind til bordet. Den bedste kriminalitetsforebyggelse er faktisk at sikre, at børnene har det godt i skolen. Det indebærer at få forældrene til at involvere sig mere i børnene og at skabe faste rammer“.*

At starte forældrenetværk i skolealderen stemmer positivt overens med interviewene, hvor flere forældre i høj grad kunne have ønsket sig dette forebyggende tilbud tidligere. Så de ikke stod med konkrete problemer i en senere alder og så samspillet i familien kunne have fået et styrket fundament.

Det centrale er den bærende idé om, at det vil gøre en forskel og at turde eksperimentere med netværksdannelsen, men ikke fra bar bund. Der findes et erfaringsmateriale, som der kan bygges videre på og (frem)tiden kalder på nye netværksorganiseringer.

Ønsket om at starte forældrenetværk i skolealderen er blevet hørt. Aktuelt er der startet en ny forældrenetværksgruppe op til mindre skoletrætte børn, som mistrives og ikke føler sig hjemme i skolen. Det bliver interessant at følge udbyttet af det forebyggende arbejde i gruppen.

Perspektiver på netværksdannelse og -ledelse

De sidste tre afsnit perspektiverer netværksdannelse og -ledelse, som vi har været vidne til i dette inspirationskatalog. Det sætter andre ord på, hvad det er og potentialet heri.

Netværkskompetencens ABC

Der findes konkrete værktøjer til at opstarte og lede netværk, jf. litteraturlisten. Denne rapport er en caseorienteret illustration af, hvordan man designer og driver netværksarbejde i praksis. Her er det afgørende at lægge en plan for processen.

Når man sætter grupper af borgere eller professionelle sammen, dvs. mennesker med temaer til fælles og som kan identificere sig med hinanden, så sker der hurtigt en masse. Det kan være forældre til handicappede eller udsatte børn og unge med deres problemstillinger, sagsbehandlere på forskellige områder og deres udfordringer, eller topledere, lokalpolitikere, netværksagenter, etc. Alle har noget at søge sparring om. Temaerne er mangeartede, men knytter bestemte grupper unikt sammen.

Når sådan en gruppe mødes, så går snakken løs og potentialet viser sig hurtigt. De giver hinanden idéer og diskuterer, hvordan man skal forstå det ene og andet i forhold til konkrete spørgsmål. De kommer ud af mange spor. I netværkssprog er der skabt en central forudsætning, nemlig en brændende platform. Ud af den brændende platform kan der ekstraheres flere formål med at mødes.

Hvad skal man sammen og hvad vil man med det? De spørgsmål skal finde svar ellers kan netværket falde fra hinanden pga. uklarhed. Her introduceres i netværkssprog en kontrakt, som indgås mellem involverede parter. Parterne består i deltager, i dette eksempel en forælder, facilitator, dvs. tovholder og sponsor, dvs. den eller de personer, der ønsker, at netværket eksisterer og som investerer ressourcer i netværket, dvs. forvaltningen og politiet i Faxe Kommune i dette tilfælde. Der skal være overensstemmelse mellem disse parter om, hvad netværket skal handle om. Der foregår i starten en forhandling af kontrakten mellem parterne, hvor man nærmer sig et meningsfuldt og fælles mål.

Kontrakten handler om, at sponsor, den som fx har foreslået netværket, ønsker et konkret output. Deltagerne skal levere noget, men får også samtidigt noget vigtigt igen. Ledelsen vil gerne styre netværk, men pointen er i virkeligheden at praktisere hands off governance, dvs. at tage hænderne væk fra at styre. Når man etablerer netværk, så sætter man nye kræfter fri og de kræfter skal kunne leve sit eget liv. Sponsorer skal gøre rammen for netværket mulig. De skal ikke styre indholdet men være optaget af at måle på output, dvs. netværkets resultater. Disse dynamikker findes i netværkets opstartsfasen og dermed forhandles der også med sponsor om, hvad netværket skal gå ud på.

At drive netværk er ikke gratis. Det koster ressourcer; mandetimer, udstyr, forplejning, oplægsholdere, husleje, etc. afhængig af netværkets karakter og formål. Men er det

muligt at organisere netværk af forældregrupper, så vil det efter al sandsynlighed være langt billigere end udgifterne til administration. Tænk blot på, hvad det kan spare forvaltningen af ressourcer, hvis kompetente fællesskaber, større eller mindre, mange eller få, kan finde svar ved at pulje hinandens viden frem for mange højt specialiserede enkeltsamtaler og opgaver forbundet hermed. Samtidig har det den fordel, at det foregår fra forælder til forælder og i tillidsfulde relationer. Forældrene bliver i mindre grad gjort til klienter i forvaltningen og mere til hovedpersoner i deres eget liv.

Netværksforløb som en kompetenceudviklingsproces

Vi kan nu reformulere, hvad netværksaktiviteten handler om og hvorfor det virker godt. Der er tale om en gruppe, hvor forældrene inden for kontrakten opnår noget nyt i deres liv. Uanset om de har netværk i forvejen, så er der her tale om et konstrueret netværk med en konkret værdiskabelse for øje. Lige i denne type netværk opnår deltagerne overordnet tillidsfulde relationer og et fællesskab.

Netværksgruppen i Faxe Ladeplads virker godt, fordi kontrakten er tydelig, jf. forældrenes og de unges citater. Forløbet i netværksgruppen er en kompetenceudviklingsproces. Det er sponsors mål, så forældrene får kompetencer til at håndtere og forebygge sociale problemer og samtidigt handlemuligheder til at udviklingen går i positiv retning.

Kompetenceudviklingen, som forældrene modtager og ved at give noget af sig selv, består i at lære at føre samtaler sammen, som forældrenes omgivelser også lægger mærke til og kan lære af. Forældrene får feedback på deres sprog og adfærd, idéer til at udvikle sig og input til at håndtere udfordringer i tilværelsen, i og uden for familien. I processen mobiliserer de individuelt og i fællesskab modet til at kunne tage imod feedback og til at kunne flytte sig.

Aktiviteten handler om at lære at lytte, at reflektere, at argumentere for sine synspunkter, at spørge ind, analysere og at optræde civiliseret. Det handler også om at lære og at kunne sætte ord på tanker og følelser og at vise omsorg. Dvs. en indre udvikling,

Opmærksomheden er rettet mod Christina, der samler op efter en debat om et tema. Tovholderens vigtige opgave er at anerkende de input, der er kommet og at afrunde inden der tages fat på et nyt emne.

Der lyttes opmærksomt for efterfølgende at give feedback. En kompetence, der udvikles i forældrenetværksgruppen.

hvor den enkelte tager ansvar for sine handlinger og faktisk tager det reelle ansvar på sig, som er én givet som forælder. Processen tillader forældre at komme frem til deres egne svar, som man netop lærer i en samtalepraksis. De lærer at tale med deres børn og at finde nysgerrigheden frem i dialogen med børnene.

Netværksgruppen virker, fordi de har temaer til fælles og ligner hinanden. De er forældre, de bor i lokalmiljøet, de har store børn og unge. Disse børn og unge har brug for støtte til at træffe gode valg for dem selv mhp. at opnå positive relationer, psykisk og fysisk sundhed og at opnå uddannelse, etc. Den opgave er de også som forældre fælles om.

Nerven i aktiviteten er, at bevægelsen går fra forælder til forælder med evt. støtte fra en tovholder. Og hvorfor har denne bevægelse en magisk effekt? Det handler bl.a. om, at forældrene ikke skal bruge kræfter på at positionere sig selv overfor disse personer. De er ligeværdige og ligesindede. Det får barriererne til at sænke sig og det skaber legitimitet. De skal ikke optræde overfor en fagperson, hvor der er noget andet på spil i relationen og de skal ikke frygte, at den anden ikke kender personen så godt. Man tør spørge mere, spørge dummere og træde mere frem som den, man i højere grad er.

Forældrenes brændende platform, det er ønsket om en bedre fremtid for deres børn. Det aspirerer de alle til. Italesættelsen heraf i gruppen har kolossal betydning. Det er det, de savner, det som de efterspørger og det, som beskriver den praksis, de er i til hverdag. Det er summen af deres erfaringer, følelser og udfordringer.

Netværksorganisering som en ny ressourceorientering

Samfundsøkonomiske forandringer har forstærket tendensen til at afsøge nye ressourcer mellem mennesker og at eksperimentere med velfærdsydelse for at bevare det

nuværende velfærdsniveau. Flere tendenser skaber gunstige forhold for at træde nye spor i indsatsen gennem netværksdannelse og for at borgere og professionelle rykker tættere sammen. Det er positivt, da både borgere og professionelle har et fælles ønske om at kvalificere indsatsen. Det kalder på at inddrage netværkskompetencer på en helt ny måde og at etablere en netværkskultur i institutionerne.

I socialt arbejde har det betydet en bevægelse i retning af at invitere flere grupper af borgere ind bag forvaltningens kulisser. Det har medført dannelse og ledelse af netværk, der skaber mere kvalitet for borgerne, mere legitimitet for forvaltningens praksis og som aflaster forvaltningen. Når en sådan netværksorganisering stadig kun er i sin vorden, så åbner der sig et potentiale for netværksorganisering på flere niveauer.

Direkthed. Når bestemte målgrupper af forældre organiserer sig, så betyder det en intern vidensproduktion, der forbedrer deres situation hurtigere og mere direkte, jf. forældrenetværket i Faxe Ladeplads. Når ligestillede møder hinanden, så åbnes der for idéudvikling og nye muligheder.

Kommunikation. Når der eksperimenteres med at inddrage grupper af forældre på nye måder, så kan det betyde en forbedret og mere smidig kommunikation med forvaltningen. Forældre er optaget af at forbedre deres situation, jf. kontrakten, og tager imod invitationer fra forvaltningen.

Arbejdsglæde. At indtænke en netværkskompetence i organisationen, ikke bare i relation til borgere, men også i forhold til kolleger både horisontalt og vertikalt i organisationen, kan i højere grad få medarbejdernes viden i spil. Det fordrer, at de professionelle opmuntres til en anderledes adfærd.

Den dobbelte kontrakt, som indgås mellem professionelle og borgere og som får projektet til at lykkes, består i, at alle vinder noget vigtigt. Den offentlige sektor får kvalificeret og effektiviseret indsatsen og borgerne får bedre ydelser ved at formidle vigtige erfaringer tilbage til professionelle i forvaltningen. Professionelle er blevet mere specialiseret, men borgernes feedback på et metaplan kender professionelle og forvaltningen ikke. De er blinde på effekterne af deres indsats og derfor er det en unik viden at få ind i institutionerne. Den viden bliver delt i netværk, hvor borgerne også selv løser hinandens problemer. Det kan betragtes som velfærdsinnovation, hvor innovation forstås som en ny idé, der når den er gennemført, fører til øget værdi.

I fremtiden vil man formentlig se forældrenetværk i adskillige afskygninger og at de er organiseret i forhold til hinanden. Fokus er på at skabe handlekraft hos grupper af både borgere og professionelle. Gradvist vil flere borgere være vokset op i et samfund baseret på moderne informationsteknologi, dvs. smartphones, sociale medier og netværksorganisering på nettet. Virtuelle platforme kan kombineres med netværksmøder. Samtidigt forbedres vilkårene for børn og unge, fordi socialt arbejde bliver mere vidensbaseret. Tendenserne peger samlet set på en større aktivitet, som kan institutionaliseres i den offentlige sektor, fordi merværdien er nem at få øje på. Netværkstanken er således for vigtig til at blive overladt til enkelte borgere og medarbejdere. Det må være en ressourcerorientering og en organisationsform, som gennemsyrrer institutioner, der arbejder med velfærdsydelser.

Handleanvisninger og greb

Det følgende er et koncentrat af handleanvisninger og opmærksomhedspunkter, som man som praktiker og leder bør skele til, før man etablerer en netværksgruppe. Det anbefales at søge yderligere information og vejledning inden man går i gang.

Til praktikere (facilitatorer)

At være netværksfacilitator er et miks mellem situationsbestemt og personligt lederskab, projektledelse og rollen som proceskonsulent. Det handler om at motivere og at skabe attraktive tilbud, som deltagerne føler ejerskab til.

Overvej din rolle og hvordan du positionerer dig i forholdet mellem din praksis til daglig og forældre-netværksgruppen. Hvilke fordele indebærer det? Hvilke dilemmaer kan det være forbundet med? Læg mærke til de rollekonflikter, du evt. støder på undervejs og lær af dem.

Det virker positivt at være to tovholdere i gruppen. De kan have hver sin rolle og de kan med fordel have hver deres baggrund og strukturelle placering. Udnyt de muligheder, som placering, faglighed og personlige erfaringer tilbyder. Det skaber dynamik i dialogen.

Erfaringer og interviews viser, at det er vigtigt at tage på hjemmebesøg hos deltagerne inden netværket opstarter. For at indlede forventningsafstemningen og for at fortælle, hvad det handler om, motivere og for at afmystificere. Klare forventninger sikrer et godt udbytte.

Det virker at sætte forældre sammen omkring denne kontekst ved at introducere forældrene til et sæt af værdier og regler, fx tavshedspligt, og at afstemme forventninger i fællesskab, dvs. at etablere en fælles kontrakt. At definere ramme og indhold udgør netværksgruppens fundament sammen med kontrakten.

Det bør skabes genkendelighed omkring gruppens kontekst. Dvs. at gå frem på samme måde hver gang. Trygheden ligger bl.a. i det genkendelige og at man som tovholder står fast og møder op hver gang forberedt og til tiden.

Det er afgørende at tænke en netværkskompetence ind i aktiviteten. Dvs. at planlægge og gennemføre netværk ud fra en tilrettelagt strategi og koncept. I strategiidviklingen kan der skeles til metoder præsenteret her i kataloget.

Strategien indeholder stillingtagen til en lang række spørgsmål, fx formål, indhold, rammer, deltagerkreds, forventninger, praktiske forhold og dokumentation. Der kan skeles til de faser, netværk typisk gennemgår. Det vigtigste aspekt omhandler kontrakten mellem deltager og sponsor.

Se det at etablere forældre-netværksgrupper eller andre typer af netværk som en fortsat erkendelsesproces, hvor der er fokus på at skabe øget handlekraft blandt deltagerne. Når man bringer ligestillede sammen, så skabes der hurtigt en brændende platform, dvs. at deltagerne automatisk finder mening i at udveksle mange forskellige informationer med hinanden.

Til ledere (sponsorer)

Ledelsen skal som sponsor tage stilling til flere spørgsmål inden et netværk af enhver type sættes i gang, da det kræver ressourcer, tid og penge, at etablere og drive netværk.

Der skal sættes ressourcer af til mødedeltagere, hvis det er et professionelt netværk i organisationen. Medarbejdere bruger tid på at mødes i netværket frem for at løse andre opgaver. Tidsforbruget kan beregnes.

Rammerne skal understøtte netværkets formål. Spørgsmålene er, hvor det skal foregå, lokaler, forplejning, oplægsholdere, AV udstyr, etc.

Tidsforbrug til en facilitator afhænger af netværkets type. Der skal anvendes tid til forberedelse, opsamling af resultater og feedback.

Tid til administration af netværk. En netværksleder kan have til opgave at sikre overblik, fremdrift, forankring, koordinering, dokumentation og afrapportering.

Ressourcer til at rekruttere de rigtige deltagere. Et gennemarbejdet design og en grundig beskrivelse af netværket er ofte det bedste redskab til at rekruttere deltagere.

Ressourcer til at måle netværkets effekt og evt. effekten på organisationen. Man kan benytte sig af interviews og gruppeinterviews, som i denne proces vedrørende forældre-netværksgrupper, til at belyse de konkrete resultater, netværket har medført.

Forankring i organisationen. Resultater skal omsættes før de bliver værdifulde for sponsor. Ethvert netværk uanset størrelse og indhold skal være tænkt ind i organisationens samlede strategi. Hvad vil man opnå, hvem har ansvaret og hvordan vil man sikre sig, at det sker?

Vil du vide mere?

Litteratur

Kjeld Pedersen med flere: „Forældrenetværk i praksis – empowerment og socialt gruppearbejde“. Systime A/S. 2003.

Andreas Rønne Nielsen og Tore Wanscher: „Netværkstedet“
Jurist- og Økonomforbundets Forlag. 2007.

Andreas Rønne Nielsen og Tore Wanscher: „Hvad vil I med netværk?“
Jurist- og Økonomforbundets Forlag. 2010.

Kontaktinformationer på tovholdere i Faxe Kommune

SSP-konsulent Christina Hansen
Mobil: 22 19 33 15
chhan@faxekommune.dk

Landbetjent Lars Jensen
Mobil: 22 23 25 70
lje006@politi.dk

Kommentarer til inspirationskataloget

Konsulent Niels Christian Barkholt
Mobil: 40 40 55 77
nibac@faxekommune.dk

Christina, Lars og Niels står til rådighed for at give sparring til andre, som kunne tænke sig at høre mere om netværksdannelse.

Vi er på en stand på Forebyggelsesdagen 2011 - en konference om den forebyggende indsats til børn og unge i Faxe Kommune. En socialrådgiver og en sundhedsplejerske lytter til unge og forældre, der bliver interviewet om forældrenettværksgrupper.

Dette inspirationskatalog henvender sig til pædagoger, skolelærere, sundhedsplejersker, tandplejere, psykologer og sagsbehandlere, kort sagt alle som på den ene eller anden måde kommer i berøring med forældre, der kunne have brug for at få støtte i en forældrenetværksgruppe.

I kataloget får du indsigt om kriminalitetsforebyggende forældrenetværk. Det kan styrke bevidstheden om at henvise forældre til forældrenetværksgrupper og det kan inspirere til at opstarte forældregrupper i andre miljøer. Der tilbydes fundamentale greb til at etablere og drive forældrenetværk.

Kriminalitetsforebyggende netværk har typisk børn i alderen 11-16 år, men forældregrupper kan opstartes for børn og forældre i alle aldre. Fra børnene går i daginstitution, til skolealderen, til de er teenagere, etc. Det kan også være forældre til udsatte og handicappede børn og unge. Målgrupperne er mange og udfordringerne kan variere, men fællesnævneren er, at der er tale om forældre, som får ny handlekraft i deres liv ved at indgå i dialog med andre 'ligesindede' forældre.

Alle forældre støder på udfordringer i en eller anden form i deres liv med børn. Her er det almenmenneskeligt, at alle får glæde af at tale med andre forældre, at få idéer og at lære af andres erfaringer.

Kataloget kan også inspirere til at arbejde mere med værdiskabende netværk og netværksinnovation – både i forhold til borgergrupper generelt, som modtager velfærdsydelser, eller professionelle, som kan skabe merværdi og gennemslagskraft i organisationen ved at dele deres viden.

„I forældrenetværket skal man ikke altid starte med Adam og Eva, folk ved hvad du taler om, og det er bare så befriende“

En mor fra en netværksgruppe